

**HOTUBA YA WAZIRI WA AFYA MHE. UMMY ALLY MWALIMU
(MB), KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA
FEDHA YA WIZARA YA AFYA KWA MWAKA 2022/23**

A. UTANGULIZI

1. **Mheshimiwa Spika**, kufuatia taarifa iliyowasilishwa na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Huduma na Maendeleo ya Jamii ndani ya Bunge lako tukufu, ambayo imechambua Bajeti ya Wizara ya Afya, ninaomba kutoa hoja kwamba sasa Bunge lako likubali kupokea na kujadili taarifa ya utekelezaji wa kazi za Wizara ya Afya kwa mwaka 2021/22 na vipaumbele vya Wizara kwa mwaka 2022/23. Aidha, ninaliomba Bunge lako tukufu likubali kupitisha makadirio ya mapato na matumizi ya kawaida pamoja na Miradi ya Maendeleo ya Wizara kwa mwaka 2022/23.

2. **Mheshimiwa Spika**, awali ya yote napenda kumshukuru Mwenyezi Mungu mwingi wa rehema kwa kuniwezesha kusimama mbele ya Bunge lako tukufu na kuwasilisha Hotuba yangu siku ya leo. Aidha, ninapenda kutumia fursa hii kwa heshima na unyenyekevu mkubwa kumshukuru kwa dhati **Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan**, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kuendelea kuniamini kwa kunitiua kuwa Waziri wa Afya. Ninamuahidi Mheshimiwa Rais na Watanzania kuwa nitaifanya kazi hii kwa weledi, uaminifu na ubunifu mkubwa ili kuhakikisha Watanzania wanapata huduma bora za Afya. Kipekee nimpongeze Rais Samia kwa Uongozi wake imara na pia kwa dhamira yake, maono yake na

uthubutu wake ambao umekuwa dira sahihi inayoongoza utendaji wangu katika kuimarisha utoaji wa huduma za Afya nchini.

3. **Mheshimiwa Spika**, ninapenda kutoa shukrani za dhiti kwa Mheshimiwa **Dkt. Philip Isdor Mpango**, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ambaye amekuwa mstari wa mbele katika kuhakikisha Serikali inatimiza wajibu wake wa kuboresha huduma za afya nchini hususani kwa Wananchi wa maeneo ya Vijijini.
4. **Mheshimiwa Spika**, nitumie fursa hii pia kumshukuru **Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb)**, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa Uongozi wake mahiri wenye tija na ufanisi katika utendaji na kuimarisha huduma zinazotolewa katika Sekta ya Afya nchini. Aidha, ninampongeza kwa Hotuba yake aliyoiwasilisha kwenye Bunge lako tukufu tarehe 6 Aprili 2022 ambayo imetoa mwelekeo wa majukumu yatakayotekelezwa na Serikali katika mwaka 2022/23.
5. **Mheshimiwa Spika**, ninapenda kukupongeza wewe binafsi kwa kuchaguliwa kwa kishindo kuliongoza Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Napenda kukuhakikishia kuwa Sekta ya Afya nchini itaendela kutekeleza wajibu wake wa kutoa huduma za afya kwa kuzingatia Sheria mbalimbali zinazopitishwa na Bunge lako tukufu. Aidha, ninampongeza **Mheshimiwa Mussa Azzan Zungu** kwa kuchaguliwa kuwa Naibu Spika wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Vilevile, nitumie fursa hii kuwapongeza Wenyeviti wa Bunge kwa kusimamia vyema mijadala ndani ya Bunge.

6. **Mheshimiwa Spika**, kipekee ninapenda kuishukuru Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Huduma na Maendeleo ya Jamii, chini ya Mwenyekiti wake **Mheshimiwa Stanslaus Haroon Nyongo (Mb)**, na Makamu wake, **Aloyce John Kamamba (Mb)** kwa ushauri na maelekezo wanayoyatoa katika kuboresha utendaji wa Wizara hususani katika kipindi cha maandalizi ya Bajeti hii. Aidha, ninawashukuru Waheshimiwa Wabunge wote kwa ushirikiano mzuri wanaonipatia ikiwemo kutoa ushauri na maoni mbalimbali yenye lengo la kuboresha huduma za Afya. Ninawaahidi waheshimiwa Wabunge wote kwamba, Wizara yangu itazingatia ushauri wenu na kuendelea kuwapa ushirikiano katika kutekeleza majukumu na kazi zetu za kuwatumikia Wananchi ndani na nje ya Bunge.

7. **Mheshimiwa Spika**, napenda kutoa pongezi kwa Mheshimiwa **Emmanuel Lekishon Shangai** kwa kuchaguliwa kuwa Mbunge wa Jimbo la Ngorongoro na **Mheshimiwa Shamsi Vuai Nahodha** aliyeteuliwa kuwa Mbunge wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

8. **Mheshimiwa Spika**, naomba kutoa pole kwako, Bunge lako tukufu, kwa Familia na Wananchi wa Jimbo la Ngorongoro kwa kifo cha **Mheshimiwa William Ole Nasha** aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Ngorongoro. Aidha, naomba kutoa pole kwa Familia na Wananchi wa Mkoa wa Rukwa kwa kifo cha **Mheshimiwa Irine Alex Ndyamkama** aliyekuwa Mbunge wa Viti Maalam Mkoa wa Rukwa. Vilevile, natoa pole kwa Watanzania wote, waliopoteza ndugu, Jamaa na marafiki zao kutokana na sababu mbalimbali ikiwa ni pamoja na magonjwa, ajali na majanga mbalimbali. Napenda kutumia fursa hii kutoa pole kwa Wagonjwa na majeruhi wa ajali

waliopo Hospitalini na majumbani. Namuomba Mwenyezi Mungu awaponye haraka ili waweze kuendelea na ujenzi wa Taifa.

9. ***Mheshimiwa Spika***, baada ya kutoa maelezo ya awali, ninapenda sasa kutoa maelezo kuhusu utekelezaji wa majukumu ya Wizara ya Afya kwa mwaka 2021/22, Mpango na Makadirio ya Mapato na Matumizi pamoja na maombi ya fedha ya kutekeleza vipaumbele vya Wizara kwa mwaka 2022/23. **Kama inavyoonesha kwenye kitabu changu cha Hotuba kuanzia ukurasa wa 3 hadi 94**

B. MWENENDO WA UTEKELEZAJI WA BAJETI KATIKA KIPINDI CHA JULAI 2021 HADI MACHI, 2022

10. ***Mheshimiwa Spika***, Katika mwaka 2021/22 Wizara na Taasisi zilizo chini yake ilikadiria kukusanya kiasi cha shilingi 507,218,152,321.00. Hadi kufikia mwezi Machi, 2022, jumla ya shilingi 403,030,966,255.18 zilikuwa zimekusanywa, sawa na asilimia 79 ya lengo.
11. ***Mheshimiwa Spika***, katika mwaka 2021/22 Wizara iliandaa bajeti ya jumla ya shilingi 1,034,134,295,000.00 na kupitishiwa na Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Hadi kufikia Machi, 2022, Wizara ilipokea jumla ya shilingi 700,158,699,597.02 sawa na asilimia 68 ya bajeti iliyoidhinishwa. Aidha, Wizara ilipata nyongeza ya bajeti (supplimentary Budget) ya kiasi cha shilingi 263,728,066,998.00 kwa ajili ya kutekeleza Mpango wa maendeleo kwa ustawi wa Taifa na mapambano dhidi ya UVIKO 19. Hadi kufikia Machi, 2022 Wizara imepokea kiasi cha shilingi 230,667,862,267.28 sawa na asilimia 87 ya

shilingi 263,728,066,998.00 ya bajeti ya nyongeza (Suplimentary budget).

Ukurasa wa 5 hadi 7 wa Hotuba yangu

12. **Mheshimiwa Spika**, maelezo zaidi kuhusu kazi muhimu zilizotekelezwa katika kipindi cha Julai 2021 hadi Machi 2022, zimeainishwa **kuanzia ukurasa wa 7 mpaka ukurasa wa 68 wa Hotuba yangu**

13. **Mheshimiwa Spika**, kwa kuwa taarifa hiyo ni ndefu ikilinganishwa na muda uliopo, naomba uridhie niwapitishie katika baadhi ya maeneo machache kama ifuatavyo;

HUDUMA ZA KINGA

Chanjo

14. **Mheshimiwa Spika**, kwa kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022, Wizara ilihakikisha chanjo na vifaa vya kutolea chanjo vinapatikana kulingana na mahitaji ya Mikoa yote nchini. Lengo likiwa ni kuhakikisha kuwa watoto 2,061,343 wenye umri wa chini ya mwaka mmoja, wajawazito 2,229,015 na Wasichana 685,580 wenye umri wa miaka 14 ambao ni walengwa wa huduma za chanjo kwa mwaka 2021/22 wanapata huduma za chanjo kwa wakati.

15. **Mheshimiwa Spika**, Hadi kufikia Machi 2022, hali ya utoaji wa chanjo nchini imeendelea kuimarika, ambapo chanjo kwa Watoto wa chini ya umri wa mwaka mmoja kwa chanjo ya Penta kwa ajili ya kuzuia magonjwa ya Dondakoo, Kifaduro, Kupooza, homa ya ini na homa ya uti wa mgongo ambayo hutumika kama kipimo kikuu cha Shirika la Afya

Duniani (WHO) cha kupima utoaji wa Chanjo katika nchi ilifikia asilimia 96 ya lengo (1,060,726) na chanjo ya kukinga Saratani ya mlango wa kizazi kwa Wasichana ilikuwa wasichana 535,298 dozi ya kwanza (HPV 1) sawa na asilimia 78 ya lengo la kuchanja wasichana 689,280 na wasichana 420,015 dozi ya pili (HPV 2) sawa na asilimia 61 ya lengo. **Katika kutatua changamoto ya Wasichana kutokukamilisha dozi ya chanjo ya kukinga dhidi ya Seratani ya mlango wa kizazi kuanzia mwaka 2022/23 Serikali itakuwa inatoa dozi moja badala ya dozi mbili baada ya kupatikana kwa matokeo ya utafiti wa kisayansi uliobainisha kuwa dozi moja inauwezo wa kukinga maambukizi. Kama inavyoonesha ukurasa wa 7 hadi 9 wa hotuba yangu.**

Afya na Usafi wa Manzingira

- 16. Mheshimiwa Spika,** Wizara imeendelea kuratibu na kusimamia utekelezaji wa awamu ya pili ya Kampeni ya Taifa ya Usafi wa Mazingira yenye kaulimbiu isemayo "USICHUKULIE POA NYUMBA NI CHOO". **Kupitia kampeni hii, 7** Vilevile, kaya zenye vifaa vya kunawia mikono vyenye maji tiririka na sabuni zimeongezeka kutoka asilimia 40 Mwaka 2020 kufikia asilimia 41 mwezi Machi, 2022. **Nitumie Bunge lako tukufu kuendelea kuwahimiza Watanzania kuzingatia kanuni za usafi binafsi na usafi wa mazingira ili kujikinga na magonjwa mbalimbali kwani Kinga ni Bora kuliko Tiba.**

Huduma ya Lishe

17. **Mheshimiwa Spika**, Serikali imeendelea kuimarisha lishe na afya ya Watoto wachanga na wadogo kwa kuendelea kutekeleza Kampeni ya Kitaifa ya utoaji wa matone ya Vitamini A kwa Watoto walio chini ya miaka mitano. Malengo ya kampeni ya mwaka 2021/22 yalikuwa ni kutoa matone ya Vitamin A kwa Watoto 8,248,450, kati ya umri wa miezi (6 – 59). Zoezi hili lilikamilika kwa kuweza kuwafikia walengwa 8,015,463 sawa na asilimia 97.2 ikilinganishwa na asilimia 95 ya mwaka 2020.
- Ukurasa wa 11 hadi 12 wa hotuba yangu

Afya ya Uzazi, Mama na Mtoto

18. **Mheshimiwa Spika**, Wizara imeendelea kuimarisha upatikanaji wa huduma za Afya ya Uzazi, Mama na Mtoto, ikiwa ni pamoja huduma kabla ya kujifungua, Wakati wa ujauzito, Wakati wa kujifungua na baada ya kujifungua. Katika kipindi cha Julai 2021 hadi Machi 2022, kwa upande wa huduma kabla ya ujauzito Wizara kupitia Bohari ya Dawa (MSD) ilinunua na kusambaza **vidonge vya uzazi wa mpango** dozi 1,755,349 sawa na asilimia 82 ya lengo, **sindano za uzazi wa mpango** aina ya *depo-provera* dozi 2,125,625 sawa na asilimia 93 ya lengo na **vipandikizi** 206,000 sawa na asilimia 78 ya lengo. Katika kipindi hicho, wateja waliotumia njia za uzazi wa mpango walikuwa 4,189,787 ukilinganisha na wateja 4,357,151 wa mwaka 2020. Idadi ya wateja waliopatiwa huduma za uzazi wa mpango imepungua kutokana uwepo wa mlipuko wa UVIKO
- 19

19. ***Mheshimiwa Spika***, Wizara imeendelea kuimarisha upatikanaji wa huduma za afya **wakati wa ujauzito (Antenatal Care)** ambapo inakadiriwa kuwa kila mwaka akinamama wapatao milioni 2.3 hutarajiwa kupata ujauzito nchini. Katika kipindi cha Julai 2021 hadi Machi 2022, jumla ya **Wanawake wajawazito 1,784,809** walihudhuria Kliniki na kupatiwa huduma za Afya na kati yao, asilimia 99.7 ya akinamama wajawazito walifanya mahudhurio manne au zaidi ikilinganishwa na asilimia 85 mwaka 2020. Hata hivyo changamoto iliyopo ni wanawake wajawazito kuchelewa kuhudhuria klinik wapatapo ujauzito. Takwimu zinaonesha kuwa kati ya wajawazito 1,784,809 ni wajawazito 656,040 sawa na asilimia 37.6 walianza kupata huduma za wajawazito chini ya wiki 12 za mwanzo wa ujauzito, ikilinganishwa na asilimia 36 ya kipindi kama hiki mwaka 2020. ***Nitumie Bunge lako tukufu kuhimiza wajawazito kuhudhuria kliniki mapema ndani ya wiki 12 za mwanzo wa ujauzito na kukamilisha mahudhurio yote 8 ili kuepuka kupata changamoto mbalimbali zinazoweza kusababisha vifo vyao na vichanga vyao wakati wa kujifungua.***

20. ***Mheshimiwa Spika***, kwa upande wa huduma ya afya wakati wa kujifungua, Serikali imeendelea kutoa elimu ya umuhimu wa akina mama wajawazito kujifungulia katika vituo vya kutolea huduma za afya. Katika kipindi cha Julai 2021 hadi Machi 2022, wajawazito 1,398,778 walijifungulia katika vituo vya kutolea huduma za afya ikilinganishwa na wajawazito 890,909 waliojifungulia kliniki kipindi kama hicho mwaka 2020. Aidha, katika kipindi cha Julai 2021 hadi Machi 2022, wajawazito 1,340,239 walihudumiwa na watoa huduma wenye ujuzi, ikilinganishwa

na wajawazito 851,040 waliohudhuria kliniki kipindi kama hicho mwaka 2020. Takwimu zinazokusanywa katika vituo vya kutolea huduma za afya nchini zinaonesha vifo vitokanavyo na uzazi vimeendelea kupungua kutoka vifo 1,640 mwaka 2020 hadi vifo 1,580 mwaka 2021. Takwimu hizi hazijumuishi vifo vinavyotokea kwenye ngazi ya Jamii ingawa zinatuonyesha mwenendo wa kupungua vifo vitokanavyo na uzazi. Kupitia tafiti mbalimbali za Kitaifa zinazoendelea kufanyika ikiwa ni pamoja na Sensa ya Idadi ya watu na makazi itakayofanyika Agost 2022 na Utafiti wa Demografia na Afya (*Tanzania Demographic and Health Survey* iliyoanza kufanyika Septemba 2021, matokeo ya utafiti huu yanatarajiwa kutoka mwezi Septemba 2022) zitaonesha hali iliyofikiwa katika jitihaza za nchi yetu za kupunguza vifo vitokanavyo na uzazi. **Ukurasa wa 12 hadi 16 wa Hotuba yangu**

Mapambano Dhidi ya VVU na UKIMWI

- 21. Mheshimiwa Spika,** Wizara imeendelea kuboresha afua mbalimbali ambazo zinahamasisha Wananchi kwenda kupima na kutambua hali zao za maambukizi ya VVU/UKIMWI, ili waweze kupatiwa huduma za ushauri, upimaji, matunzo na huduma za dawa kwa haraka pale inapoonekana kuwa wameambukizwa. Hadi kufikia Desemba 2021 jumla ya Wananchi 1,519,013 sawa na asilimia 84.6 ya Watu 1,795,905 wanaokadiriwa kuishi na virusi vya UKIMWI nchini walikuwa wanatambua hali zao za maambukizi. Kati yao, Wananchi 1,507,686 sawa na **asilimia 99.3** walikuwa wameanza kutumia dawa za kufubaza Virusi vya UKIMWI. Aidha, hadi sasa **asilimia 95.8** ya Wananchi waliokuwa wanatumia dawa

za ARV nchini walikuwa wamefubaza wingi wa virusi vya UKIMWI ambayo ni sawa na chini ya nakala 1,000.

22. **Mheshimiwa Spika**, hadi kufikia mwezi Machi 2022, idadi ya vituo vinavyotoa huduma ya Tiba ya UKIMWI vimefikia 6,759 kutoka vituo 5,555 mwaka 2015 na kati ya hivyo CTC kamili ni 3,075 na vituo vya huduma ya Mama na Mtoto (RCHS) vinavyotoa huduma ya kutoa dawa ya kufubaza Virusi vya UKIMWI vipo 3,684. Aidha, Wizara ilisaini Mwongozo wa utekelezaji wa utoaji dawa kinga na kuanza kwa huduma hiyo, ambapo hadi sasa jumla ya walengwa 13,285 walianza huduma hiyo katika Mikoa yote nchini.

23. **Mheshimiwa Spika**, huduma ya **Kuzuia maambukizi ya VVU kutoka kwa mama kwenda kwa mtoto (PMTCT)** zinatolewa katika **vituo 6,996** sawa na **asilimia 98** kati ya **vituo 7,138** vinavyotoa huduma za afya ya uzazi na Mtoto. Vilevile, katika kipindi cha 2021/22 wajawazito waliopatiwa huduma za upimaji wa VVU walifikia asilimia 99. Kwa ujumla maambukizi ya VVU kutoka kwa mama kwenda kwa mtoto yameendelea kuwa **asilimia 11** kwa kipindi cha mwaka 2020 hadi 2021. **Maelezo zaidi yapo ukurasa wa 17 hadi ukurasa wa 19 katika Hotuba yangu.**

Udhibiti wa Malaria

24. **Mheshimiwa spika**, Katika kipindi cha Julai 2021 hadi Machi 2022, Wizara kupitia Bohari ya Dawa (MSD) ilipokea na kusambaza Dawa mseto ya Malaria na Vipimo vya haraka vya Malaria pamoja na dawa ya sindano ya kutibu Malaria kali. ***Nitumie fursa hii kuwataka watoa huduma za***

afya kuzingatia mwongozo wa Serikali wa kutoa huduma bure za uchunguzi na matibabu ya Malaria.

Udhibiti wa magonjwa ya mlipuko.

25. ***Mheshimiwa Spika***, katika kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi 2022, Wizara imeendelea kupambana na maambukizi ya magonjwa ya mlipuko ikiwemo Kipindupindu, Kimeta, Ebola, UVIKO-19, ambapo jitihada mbalimbali zimeendelea kuchukuliwa ikiwemo kutoa Elimu ya Afya kwa Umma na kuandaa miongozo kuhusu kujikinga na magonjwa. katika kipindi cha kuanzia Julai 2021 hadi Machi 2022, ugonjwa wa kipindupindu uliripotiwa katika Halmashauri za Nkasi, Kigoma Manispaa, Kigoma DC, Tanganyika na Uvinza ambapo jumla ya wagonjwa 390 na vifo 4 viliripotiwa. Aidha, ugonjwa wa UVIKO19 umeendelea kuripotiwa hapa Nchini ambapo katika kipindi cha kuanzia Julai 2021 hadi Machi 2022 jumla ya wagonjwa 33,775 wamethitishwa kuugua na vifo vilivyoripotiwa ni 800. ***Hali ya ugonjwa huu iliendelea kupungua kwa wastani wa visa 7 kwa siku na kifo 1 kwa wiki kuanzia mwezi Februari 2022 hadi Mei, 2022*** Maelezo **zaidi yapo ukurasa wa 22 hadi 23 wa Hotuba yangu.**

HUDUMA ZA TIBA

26. ***Mheshimiwa Spika***, Wizara imeendelea kusimamia upatikanaji wa huduma za afya nchini zinazotolewa kupitia Vituo vya kutolea huduma vya Serikali, binafsi na mashirika ya Dini. Katika kipindi cha Julai 2021 hadi Machi 2022, vituo vya kutolea huduma za afya nchini vimeongezeka

kufikia 8,549 ikilinganishwa na vituo 8,458 mwaka 2020. Kati ya hivyo, Hospitali ni 404, Vituo vya Afya 956 and Zahanati 7,189.

27. **Mheshimiwa Spika**, Katika kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi 2022, magonjwa yaliyoongoza kwa **wagonjwa wa nje (OPD)** wenye umri chini ya miaka mitano yalikuwa ni maambukizi katika mfumo wa hewa, Malaria na maambukizi katika njia ya mkojo; na kwa umri wa miaka mitano na zaidi magonjwa yalikuwa ni maambukizi katika mfumo wa hewa, Maambukizi katika njia ya mkojo na Malaria
28. **Mheshimiwa Spika**, Katika kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi 2022, magonjwa yaliyoongoza kwa **wagonjwa wa kulazwa (IPD)** kwa wenye umri chini ya miaka mitano yalikuwa ni Kichomi (Severe and non Severe), Malaria na kuharisha sana (Acute diarrhoea), ambapo kwa watu walio na umri wa miaka mitano na zaidi, magonjwa yaliyoongoza yalikuwa ni Malaria, Kichomi (Severe and non Severe) na maambukizi katika njia ya mkojo (UTI). ***Katika kundi hili la wagonjwa, magonjwa yasiyoambukiza yalikuwa ni moja ya chanzo cha watu kwenda kulazwa katika vituo vya kutolea huduma za afya; hali inayoashiria kukua kwa kiwango cha tatizo la magonjwa ya aina hiyo hapa nchini*** **Ukurasa wa 25 hadi 27 wa Hotuba**

a) Upatikanaji wa Dawa, Vifaa na vifaa tiba.

29. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kupitia Bohari ya Dawa hununua, hutunza na husambaza zaidi ya aina 2,976 za dawa, vifaa tiba na vitendanishi. Kati ya hizo aina 290 zimeainishwa kuwa ni dawa muhimu na za kipaumbele cha Wizara ya Afya kwa lengo la kuhakikisha kuwa

zinapatikana nyakati zote katika Bohari ya Dawa (MSD). Aidha hadi sasa, Wizara ya Afya kupitia Wizara ya Fedha na Mipango imeshapeleka MSD kiasi cha shilingi **129,851,510,000.00** kwa ajili ya ugharamiaji wa mnyororo mzima wa upatikanaji wa dawa. Hali ya upatikanaji wa aina 290 za dawa, vifaa tiba na vitendanishi muhimu imefikia asilimia 51 katika ngazi ya MSD na asilimia 43 ngazi ya Zahanati, asilimia 42 Vituo vya Afya, asilimia 50 Hospitali za Wilaya, asilimia 76 Hospitali za Rufaa za Mikoa na asilimia 51 katika Hospitali za Kanda, Maalum na Taifa. **Ukurasa wa 28 hadi 29 wa Hotuba.**

Uimarishaji wa huduma za Matibabu ya Kibingwa nchini

- 30. *Mheshimiwa Spika*,** Wizara imeendelea kuboresha na kuimarisha huduma za matibabu ya Kibingwa nchini, ili kuokoa maisha ya Wananchi wengi sambamba na kupunguza idadi ya wagonjwa wanaopewa rufaa ya matibabu nje ya nchi. Katika kipindi cha Julai 2021 hadi Machi, 2022 Hospitali za Rufaa za Kanda na Taifa ziliwasilisha Wizarani idadi ya wagonjwa 49 waliokuwa na mahitaji ya kupatiwa matibabu nje ya nchi, ambapo wagonjwa 37 walipatiwa kibali cha kwenda kutibiwa nje ya nchi.

- 31. *Mheshimiwa Spika*,** katika kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022, Hospitali ngazi ya Taifa, Kanda na Maalum zimeendelea kutoa huduma za Ubingwa Bobezi ikiwa ni pamoja upandikizaji wa Figo wagonjwa 14 na hivyo kufanya jumla ya wagonjwa 99 toka huduma hii ilipoanzishwa mwaka 2017), upandikizaji wa vifaa vya usikivu 14 na hivyo kufanya jumla ya wagonjwa 49 toka huduma hii ilipoanzishwa mwaka 2017), huduma ya upandikizaji wa uloto (bone marrow transplant)

ambapo jumla ya wagonjwa 11 walifanyiwa upandikizaji huo. Huduma hii ni mara ya kwanza kufanyika nchini na katika ukanda wa Afrika Mashariki na Kati, upasuaji mkubwa wa Moyo kwa njia ya tundu dogo 439 na jumla ya Wagonjwa 1,425 walipata huduma za upasuaji wa Moyo kwa kutumia mtambo maalum (Catheterization Laboratory), upasuaji mkubwa wa Ubongo kwa Wagonjwa 5,098 na huduma za Kibingwa za tiba ya Saratani ilitolewa kwa wagonjwa 37,882. Aidha katika kipindi hiki jumla ya wagonjwa 107 kutoka nje ya nchi walifika nchini kupatiwa huduma za kibingwa na ubingwa bobezi. Nchi hizo ni pamoja na za Visiwa vya Comoro, Zambia, DRC, Kenya, Botswana na Burundi. Napenda kuwaahidi wananchi kuwa Serikali ya Awamu ya Sita itaendelea kuwekeza katika ujenzi wa miundombinu, ununuzi wa vifaa tiba na watumishi wenye uweledi ili kuimarisha uwezo wa ndani wa kutoa huduma za kibingwa na ubingwa bobezi. **Taarifa ya utekelezaji wa majukumu ya Hospitali za Kitaifa, Maalum, Kanda; Hospitali ya Taifa Muhimbili, MOI, JKCI, ORCI, Kibong'oto, Mirembe, Mbeya ZRH, BMH, Chato, KCMC, Bugando na Hospitali za Rufaa za Mikoa. yameainishwa kuanzia ukurasa wa 33 hadi 48 wa hotuba**

32. **Mheshimiwa Spika**, Katika kuimarisha utendaji wa hospitali ya Mloganzila ambayo ipo chini ya usimamizi wa hospitali ya Taifa Muhimbili naomba kuchukua fursa hii kulijulisha Bunge lako Tukufu na wananchi kwa ujumla kuwa kuanzia tarehe 1 Julai 2022, hospitali hii itaanza kujiendesha yenyewe. Tunaamini kuwa hatua hii itaiwezesha Hospitali kutoa huduma bora na kwa haraka sambamba na kuipunguzia mzigo Hospitali ya Taifa ya Muhimbili.

UBORA WA HUDUMA ZA TIBA

33. Mheshimiwa Spika, katika kuimarisha upatikanaji wa Huduma za Afya katika vituo vya kutolea huduma za Afya, Wizara ilifanya uhakiki wa ubora wa huduma (Clinical Audit) katika Hospitali 28 za Rufaa za Mkoa. Lengo ilikuwa ni kupata hali halisi (baseline) ya ubora wa huduma zinazotolewa kwa sasa. Uhakiki huu ulionyesha wastani wa utoaji wa huduma bora ni sawa na asilimia 45 ambayo ni chini ya kiwango cha ubora kinachotakiwa. Aidha, Wizara imeweka mikakati ya kuboresha maeneo yote yenye mapungufu na kuendelea kufanya uhakiki katika vituo vyote vya huduma. Sambamba na ubora wa huduma kwa ujumla, ubora wa huduma za Maabara umeendelea kuimarika ambapo jumla ya Maabara 48 zimepata ithibati ya Kimataifa na Maabara zingine 47 zipo katika hatua mbalimbali za mchakato wa kupata ithibati ya Kimataifa katika utoaji wa huduma bora za Maabara. **Maelezo zaidi yapo ukurasa wa 49 hadi ukurasa wa 50 katika Hotuba yangu.**

RASILIMALI WATU KATIKA SEKTA YA AFYA,

34. Mheshimiwa Spika, pamoja na changamoto zinazoikabili Sekta ya Afya kutokana na upungufu wa rasilimaliwatu, Wizara imeendelea kuchukua hatua mbalimbali zenye lengo la kupunguza pengo kati ya upatikanaji wa Watumishi ikilinganishwa na mahitaji halisi. Katika kufikia azma hiyo, Wizara imeendelea kuwasiliana na Ofisi ya Rais Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora na tunamshukuru Mheshimiwa Rais Samia Suluhu Hassan kwa kutoa kibali cha ajira mpya kwa wataalam wa afya ambapo kwa mwaka 2022/23 jumla ya nafasi za ajira 10,285 ambapo 7,612 kwa ajili ya zahanati, Vituo vya Afya na Hospitali za Halmashauri; 1,650 kwa ajili ya Hospitali za Kanda na Mkoa; na ajira

1,023 kwa ajili ya Vyuu vya Afya, DDH na VAHs zimetolewa. **Maelezo zaidi yapo ukurasa wa 50 hadi ukurasa wa 51 katika Hotuba yangu.**

UGHARAMIAJI WA HUDUMA ZA AFYA

- 35. *Mheshimiwa Spika,*** Upatikanaji na utoaji wa huduma za Afya nchini umeendelea kugharamiwa na fedha za ndani pamoja na Wadau wa maendeleo wanaochangia katika Sekta ya Afya. Mwenendo wa ugharamiaji wa huduma katika Wizara umeonesha kuwepo kwa ongezeko la fedha za ndani kutoka shilingi 406,122,271,000.00 mwaka 2015/16 hadi shilingi 909,003,059,000.00 mwaka 2021/22 ambapo fedha za nje zimeendelea kupungua kutoka shilingi 374,618,452,000.00 mwaka 2015/16 hadi shilingi 125,130,236,000.00 mwaka 2021/22. Ni dhahiri kuwa mwenendo huo unaonyesha kutekeleza kwa vitendo dhamira ya Serikali inayolenga katika kugharamia afya za Wananchi kwa kutumia vyanzo vya ndani.
- 36. *Mheshimiwa Spika,*** kwa mujibu wa Sera ya Afya ya mwaka 2007, Wananchi wote wenye uwezo wa kiuchumi hutakiwa kuchangia gharama za huduma za afya pindi wanapozihitaji. Utaratibu wa uchangiaji unaotumika hivi sasa ni kwa kutoa fedha taslimu papo kwa papo au kulipa kabla ya kuugua na kupatiwa kadi ya bima ya afya ambayo hutumika pindi muhusika anapohitaji huduma za afya. Hadi Desemba 2021 jumla ya Watanzania 9,094,624 sawa na asilimia 15 ya Watanzania wote ndiyo wanaonufaika na mfumo wa bima ya afya ambapo asilimia 85 wapo nje

ya mfumo wa Bima ya Afya. Hali hii inawaweka wananchi wengi katika ya kutopata huduma za afya pindi wanapohitaji na wakiwa hawana fedha za kuchangia. Katika kutatua changamoto ya Watanzania wengi kuwa nje ya mfumo wa bima ya afya, Wizara inaendelea na maandalizi ya Muswada wenye lengo la kutunga sheria itakayowataka Watanzania wote kujiunga na Bima ya Afya na hivyo kuwa na uhakika wa kupata huduma za afya pindi wanapozihitaji bila ya kikwazo cha fedha. **Ukurasa wa 52 wa hotuba**

MIRADI YA MAENDELEO

- 37. *Mheshimiwa Spika***, Wizara iliendelea na ujenzi na ukarabati wa vituo vya kutolea huduma za afya katika maeneo mbambali nchini. Jumla ya Miradi 22 ilikuwa inasimamiwa na Wizara katika maeneo mbalimbali hadi kufikia Machi, 2022. Miradi mitatu (3) imekamilika, miradi 12 inatarajiwa kukamilika ifikapo Juni, 2022 na miradi saba (7) itakamilika ifikapo Desemba, 2022.
- 38. *Mheshimiwa Spika***, Wizara imeendelea kusimamia utekelezaji wa Miradi inayogharamiwa na fedha za UVIKO-19 inayohusu ujenzi wa ICU 38; wodi za huduma za dharura (Emergence Department - EMD 21); nyumba za watumishi 26, uboreshaji wa Hospitali za Rufaa za Mkoa 7, Maalum 1 (Mirembe); Kituo cha Magonjwa ya Kuambukiza Kisopwa - Dar es Salaam na Kituo cha mfano cha utoaji elimu ya afya kwa umma Ndejengwa – Dodoma. Kwa wastani utekelezaji wa miradi yote ya uboreshaji wa miundombinu ya kutolea huduma za Afya imefikia wastani wa asilimia 75. Vilevile kupitia fedha hizi, Wizara imeratibu ununuzi wa Magari ya kubebea Wagonjwa, Vifaa vya uchunguzi (*CT SCAN, MRI, X-*

RAY na *ECO*), vifaa vya *EMD*, *ICU* na *Telemedicine*. Kupitia mchakato huu Wizara iliweza kuokoa jumla ya Shilingi bilioni 15.1 ambazo zimeelekezwa katika maeneo mengine kwa ajili ya kuimarisha huduma za afya. Taarifa ya kina ya utekelezaji wa miradi hiyo imeambatishwa katika taarifa hii. **kama inavyoonesha kwenye kiambatisho Na. 8**

C. UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA TAASISI CHINI YA WIZARA

39. ***Mheshimiwa Spika***, Wizara imeendelea kusimamia na kuratibu shughuli zilizokuwa zimepangwa kutekelezwa na Taasisi 6 zilizopo chini yake. Taasisi hizo ni pamoja na Bohari ya Dawa (MSD), Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya (NHIF), Mamlaka ya Dawa na Vifaa Tiba (TMDA), Taasisi ya Chakula na Lishe (TFNC), Wakala wa Maabara ya Mkemia Mkuu wa Serikali (GCLA), Taasisi ya Utafiti wa Magonjwa ya Binadamu (NIMR), **Taarifa ya utekelezaji wa Taasisi hizi zimeainishwa kuanzia ukurasa wa 42 hadi ukurasa wa 49 katika Hotuba yangu.**

D. UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA MABARAZA NA BODI ZA KITAALUMA

40. ***Mheshimiwa Spika***, Wizara ina jukumu la kusimamia utendaji wa Wataalam wa Sekta ya Afya. Katika kutekeleza hilo, Mabaraza nane na Bodi mbili za kitaaluma zilizoundwa kisheria kwa ajili ya kusimamia maadili ya kitaaluma, kusajili Wataalam na kusimamia ubora wa huduma zinazotolewa na wataalam wa kada husika. Mabaraza na Bodi za kitaaluma ni pamoja na; Baraza la Madaktari Tanganyika, Baraza la Afya Mazingira, Baraza la Tiba Asili na Tiba Mbadala, Baraza la Uuguzi na

Ukunga, Baraza la Famasia, Baraza la Wataalam wa Macho, Baraza la Radiologia, Baraza la Wataalam wa Maabara, Bodi ya Maabara Binafsi za Afya (PHLB) na Bodi ya Ushauri wa Hospitali Binafsi. Taarifa ya utekelezaji wa Mabaraza na Bodi za Kitaaluma zimeainishwa kuanzia **ukurasa wa 60 hadi ukurasa wa 68 katika Hotuba.**

**E. VIPAUMBELE VYA WIZARA NA BAJETI YA MAPATO,
MATUMIZI YA KAWAIDA NA MIRADI YA MAENDELEO
KWA MWAKA WA FEDHA 2022/2023**

41. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka wa fedha 2022/23 Wizara ya Afya imejiwekea vipaumbele vifuatavyo ili kuboresha huduma za afya nchini: -

- i. Kuimarisha utoaji wa huduma za chanjo kwa watoto walio chini ya umri wa miaka mitano;
- ii. Kusimamia viwango vya ubora wa huduma za kinga na tiba katika ngazi zote za utoaji huduma za afya nchini;
- iii. Kuimarisha huduma za afya ya uzazi, mama na mtoto ili kupunguza vifo vitokanavyo na uzazi, vifo vya watoto wachanga pamoja na mimba za utotoni,
- iv. Kuimarisha upatikanaji wa dawa, vifaa, vifaa tiba na vitendanishi katika ngazi zote za utoaji wa huduma za afya
- v. Kuimarisha huduma za lishe hususani kwa watoto wa umri wa chini ya miaka 5, vijana balehe na wanawake wa umri wa kuzaa;
- vi. Kuimarisha huduma za afya na usafi wa mazingira ili kudhibiti magonjwa ya kuambukizi na hivyo kupunguza idadi ya wagonjwa katika vituo vya kutolea huduma za afya nchini;

- vii. Kuimarisha miundombinu ya kutolea huduma za afya ikiwemo katika Hospitali za Rufaa za Mikoa, Kanda, Maalum na Taifa;
- viii. Kuimarisha huduma za matibabu ya ubingwa na ubingwa bobezi;
- ix. Kudhibiti magonjwa ya mlipuko, magonjwa ya kuambukiza na magonjwa yasiyo ya kuambukiza;
- x. Kuimarisha utoaji wa mafunzo ya wataalamu katika Sekta ya Afya;
- xi. Kuimarisha mifumo ya ugharamiaji wa huduma za afya nchini;
- xii. Kuimarisha utawala bora na uwajibikaji katika utoaji huduma za afya; na
- xiii. Kuimarisha mifumo ya TEHAMA na matumizi ya takwimu katika utoaji wa huduma za afya nchini.

42. Mheshimiwa Spika, ili kutekeleza vipaumbele katika mwaka 2022/23, Wizara imekadiria kutumia kiasi cha **shilingi 1,109,421,722,000** zitakazotumika kutekeleza majukumu ya Wizara ikiwa ni pamoja na uendeshaji wa Ofisi na miradi ya maendeleo. Baadhi ya maeneo yaliyotengewa fedha mwaka 2022/23 ni pamoja na: -

- i. Kununua, kutunza, kusambaza na kutoa Chanjo kwa watoto nchini ambapo kiasi cha **Shilingi 74,473,286,354** kimetengwa.
- ii. Kujenga Hospitali Maalum ya huduma za Mama na Mtoto Jijini Dodoma ambapo kiasi cha **shilingi bilioni 10** kimetengwa.
- iii. Kujenga vyumba vya huduma za Watoto wachanga katika Hospitali 100 za Wilaya, kuwajengea uwezo watoa huduma kuwa na stadi, weledi na tabia bora katika kutoa huduma za Mama na Mtoto, kujenga, kuweka vifaa na watumishi wenye weledi

- kwenye ICU za Wazazi katika Hospitali za Kanda na Mikoa, ambapo kiasi cha **shilingi bilioni 23.36** kimetengwa
- iv. Kuwezesha ununuzi wa dawa, vifaa, vifaa tiba na vitendanishi na kuzisambaza katika ngazi zote za utoaji wa huduma za afya ambapo kiasi cha **shilingi bilioni 200** zimetengwa.
  - v. Kukamilisha ujenzi wa Hospitali (5) za Rufaa za Mikoa katika Mikoa mipya ya **Katavi, Geita, Njombe, Songwe na Simiyu** ambapo jumla ya **shilingi bilioni 18.6** zimetengwa.
  - vi. Kukamilisha ujenzi wa Hospitali mpya tatu (3) za Rufaa za Mikoa katika Mikoa ya **Shinyanga, Singida na Kumbukumbu ya Mwalimu Nyerere – Mara** ambapo kiasi cha **Shilingi bilioni 26** kimetengwa.
  - vii. Kuendelea kukamilisha upanuzi wa miundombinu ya kutolea huduma za afya katika Hospitali nane (8) za Rufaa za Mikoa za Ligula (Mtwara) Tumbi (Pwani), Bombo (Tanga), Kagera, Maweni (Kigoma), Kitete (Tabora), Sekou – Toure (Mwanza) na Mawenzi (Kilimanjaro). Vilevile, Hospitali Teule ya Rufaa ya Ukerewe itaimarishwa. Jumla ya **Shilingi 14,698,000,000** zimetengwa.
  - viii. Kuboresha huduma za matibabu ya Ubingwa bobezi katika Hospitali ya Taifa na Kanda kwa kuimarisha miundombinu na ununuzi wa vifaa katika Taasisi ya JKCI, Hospitali za Rufaa za Kanda za Chato, Mtwara, KCMC, Bugando, Mbeya na kuanza ujenzi wa Hospitali ya Rufaa ya Kanda ya Magharibi ambapo jumla ya **Shilingi 15,900,000,000** zimetengwa.

- ix. Kuendelea na ujenzi wa wodi ya wagonjwa binafsi katika Hospitali ya Taifa Muhimbili ambapo kiasi cha **shilingi bilioni 4** kimetengwa
- x. Kuanza ujenzi wa jengo la kutolea huduma za uchunguzi na tiba ya Saratani ikiwemo huduma ya Mionzi katika Hospitali ya Benjamini Mkapa-Dodoma ambapo kiasi cha **shilingi bilioni 10** kimetengwa
- xi. Kuendelea na ujenzi wa Hospitali mbili (2) mpya za Mikoa ya Ruvuma na Sokoine (Lindi) ambapo kiasi cha **Shilingi 2,000,000,000** kimetengwa.
- xii. Kuwezesha Mafunzo ya Ubingwa Bobezi nje ya Nchi ambapo kiasi cha **Shilingi 3,000,000,000** kimetengwa.
- xiii. Kugharamia mafunzo kwa vitendo kwa Wanafunzi tarajali (Interns) ambapo kiasi cha **shilingi 65,000,000,000** kimetengwa.
- xiv. Kuimarisha udhibiti wa Magonjwa ya kuambukiza ambapo kiasi cha **Shilingi 12,609,396,973** kimetengwa.
- xv. Kusimamia utekelezaji wa Mpango wa Taifa wa Kudhibiti UKIMWI nchini ambapo kiasi cha **Shilingi 26,608,315,374** kimetengwa.
- xvi. Kusimamia utekelezaji wa Mpango wa kudhibiti Kifua Kikuu na Ukoma nchini ambapo **Shilingi 14,833,845,612** zimetengwa.
- xvii. Kutekeleza afua nyingine mbalimbali za afya ambapo **Shilingi 57,409,211,687** zimetengwa. **Ukurasa wa 68 hadi 72 wa hotuba yangu**

F. SHUKRANI

43. **Mheshimiwa Spika**, Wizara imekuwa ikipata ushirikiano mkubwa kutoka kwa nchi rafiki, Mashirika ya Kimataifa na Sekta nyingine zinazosaidia na kuchangia katika huduma za Afya na Ustawi wa Jamii.
44. **Mheshimiwa Spika**, napenda kuchukua nafasi hii ya kipekee kushukuru wadau wanaochangia **Mfuko wa Afya wa Pamoja** (Health Basket Fund) ambao ni nchi za Canada (DFATD), Denmark (DANIDA), Ireland (Irish Aid), Uswisi (SDC), Korea Kusini (KOICA) na Mashirika ya Maendeleo ya Kimataifa yakiwemo Benki ya Dunia na UNICEF. Aidha, napenda kuzishukuru nchi za China, Cuba, India, Italia, Japan, Marekani, Misri, Sweden, Uingereza, Ujerumani na Ufaransa na nchi nyingine ambazo zimeendelea kuisaidia Wizara kwa njia mbalimbali ikiwemo kufadhili miradi mbalimbali inayotekelelezwa na Serikali kwa kushirikiana na Mashirika yasiyo ya Kiserikali ili kuboresha huduma za afya nchini.
45. **Mheshimiwa Spika**, nayashukuru pia mashirika mengine ya Kimataifa kwa ushirikiano wao waliotoa kwa Wizara. Mashirika hayo ni pamoja na: Mashirika yaliyo chini ya Umoja wa Mataifa (UNAIDS, UNDP, UNFPA, UN-Women, WHO na IAEA); Jumuiya ya Nchi za Ulaya (EU); Benki ya Dunia, Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB); GAVI; PEPFAR; IMF CDC; USAID; PMI; Abbott Fund; DFID; EED; Elizabeth Glaser Paediatric Aids Foundation (EGPAF); GIZ; Global Fund (for HIV, TB na Malaria); Bill and Melinda Gates Foundation; Good Samaritan Foundation (GSF); HelpAge International; John Snow Incorporation (JSI); JICA; KfW; Save the Children; World Vision; Benki ya STANBIC; Walter REED; Jhpiego, BADEA na Delloite

46. ***Mheshimiwa Spika***, niwashukuru Watu binafsi, vyama vya hiari na mashirika yasiyo ya Kiserikali ya ndani ya nchi kwa kuwa mstari wa mbele katika kuchangia uimarishaji wa huduma za afya. Mashirika hayo nimeyatambua katika aya 187 ya Hotuba yangu.
47. ***Mheshimiwa Spika***, navishukuru Vyuu Vikuu, na Vyuu vya mafunzo ya kada za Kati Nchini pamoja na Vyuu vyote vilivyo chini ya Wizara ya Afya kwa kuwa mstari wa mbele katika kuchangia uimarishaji wa huduma za afya.
48. ***Mheshimiwa Spika***, katika kipindi cha utendaji wangu wa kazi nikiwa Waziri, nimepata ushirikiano mkubwa kutoka kwa Viongozi na wafanyakazi wa Wizara ya Afya. Napenda kumshukuru **Mheshimiwa Dkt. Godwin Mollel (Mb.)**, Naibu Waziri wa Afya. Aidha, naomba kuwashukuru **Prof. Abel N. Makubi** Katibu Mkuu na **Dkt Seif A. Shekalaghe**, Naibu Katibu Mkuu. Vilevile, nawashukuru **Dkt Aifello W. Sichalwe**, Mganga Mkuu wa Serikali, Wakurugenzi na Wakuu wa Vitengo vya Wizara.
49. ***Mheshimiwa Spika***, kipekee naomba kuwashukuru Wakurugenzi na Wakuu wa Taasisi zote zilizo chini ya Wizara pamoja na Mabaraza ya Kitaaluma na Bodi za Usajili. Vilevile ninawashukuru Waganga Wakuu wa Mikoa na Wilaya, Waganga Wafawidhi wa Hospitali za Rufaa za Mikoa, Hospitali za Halmashauri, Vituo vya Afya, Zahanati, Wakuu wa Vyuu vya Mafunzo vilivyo chini ya Wizara na Wafanyakazi wote wa Wizara na Mashirika ya Dini, Mashirika ya kujitolea na Mashirika Binafsi. Natoa shukrani kwa Sekta zote ambazo tunashirikiana nazo katika kutoa

huduma za afya pamoja na Wananchi wote kwa ushirikiano wao. Nawaasa Watanzania kujali na kulinda afya zao ikiwemo kwa kuzingatia ulaji wa vyakula unaofaa, kufanya mazoezi ya viungo mara kwa mara na kujiepusha na unywaji wa pombe kupita kiasi. Ni muhimu Watanzania wakatambua kuwa Afya ni Mtaji.

50. ***Mheshimiwa Spika***, nichukue fursa hii pia kuishukuru Familia yangu, kwa uvumilivu wao na pia kwa kunitia moyo katika kutekeleza majukumu yangu ya Kitaifa. Kwa Wananchi wa Jimbo la Tanga Mjini nawashukuru kwa ushirikiano wanaoendelea kunipatia katika kutekeleza majukumu yangu. Naahidi kuwa nitaendelea kuwaenzi na kuwatumikia kwa nguvu zangu zote ili kuleta mabadiliko ya haraka ya kimaendeleo katika Jimbo letu la Tanga Mjini.

G. MAOMBI YA FEDHA KWA KAZI ZILIZOPANGWA KUTEKELEZWA KATIKA MWAKA 2022/23

Makadirio ya Makusanyo ya Maduhuli kwa Mwaka 2022/23

51. ***Mheshimiwa Spika***, katika mwaka 2022/23 Wizara na Taasisi zilizo chini yake imekadiria kukusanya kiasi cha **shilingi 619,538,808,257**. Kati ya fedha hizo, **shilingi 140,813,114,464.00** zinatarajiwa kukusanywa kutoka vyanzo vya ndani Makao Makuu ya Wizara, **shilingi 85,739,668,813.00** zinatarajiwa kukusanywa kutoka Hospitali za Rufaa za Mikoa, **shilingi 392,986,024,980.00** zinatarajiwa kukusanywa kutoka katika Mashirika yaliyo chini ya Wizara. Makusanyo hayo ni sawa na ongezeko la **asilimia 22** ikilinganishwa na makadirio ya mwaka 2021/22.

Matumizi ya kawaida

52. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2022/23, Wizara imepanga kutumia kiasi cha **shilingi 1,109,421,722,000.00** ili iweze kutekeleza majukumu yake. Kati ya fedha hizo, kiasi cha **shilingi 554,289,666,000.00** ni kwa ajili ya matumizi ya kawaida sawa na **asilimia 49.96** ya bajeti iliyotengwa, ambapo kiasi cha **shilingi 331,566,406,000.00** ni kwa ajili ya Mishahara ya Wizara na Taasisi zilizo chini yake, na kiasi cha **shilingi 222,723,260,000.00** ni kwa ajili ya matumizi mengineyo.

53. **Mheshimiwa Spika**, Wizara inakadiria kutumia **shilingi 555,132,056,000.00** kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo sawa na **asilimia 50.04** ya bajeti iliyotengwa. Kati ya hizo, fedha za ndani ni **shilingi 410,298,000,000.00** na fedha za nje ni **shilingi 144,834,056,000.00**

54. **Mheshimiwa Spika**, kwa mwaka 2022/23 Wizara inaomba jumla ya **Shilingi 1,109,421,722,000.00**

55. **Mheshimiwa Spika**, Hotuba hii inapatikana pia katika tovuti za Wizara ya Afya www.moh.go.tz.

56. **Mheshimiwa Spika**, naomba kutoa hoja.

